Van ‘t jaar 1415 tot 1419

De slag bij Azincourt

In 1415 werd de oorlog hervat
Van heel deze verwarde toestand profiteren ook de Engelsen en deze rukken nu ook weer op.
Een nieuwe koning Hendrik V behaalde de overwinning bij Picardië. Daarna bestormde hij Harfleur wegens de aanzienlijke ligging voor de handel naar Parijs. Daar haalden ze niet de overwinning maar door een besmettelijke ziekte keerden ze terug naar Calais.
Ze werden op de **25ste oktober 1415** opgewacht bij Agincourt ten noorden van de Somme door de Fransen.
De Fransen ondanks hun vele voordelen als meer proviand en een onvermoeid leger, verloren toch omdat de Engelsen met hun sublieme boogschutters de belegering van de Fransen goed konden beschieten. De Fransen lieten op het veld 10 000 doden en 1500 gevangenen achter en zagen de overwinnaars nadien ook nog Fruges verwoesten.

De ‘battle of Agincourt’ kan je herbeleven in het volgende Youtube filmpje:

https://www.bing.com/videos/search?q=agincourt+battle&qpvt=agincourt+battle&view=detail&mid=97A05C6A5AA23F095BE397A05C6A5AA23F095BE3&rvsmid=D04840C9003C868F8FB8D04840C9003C868F8FB8&FORM=VDRVRV

Toen Jan zonder Vrees deze nederlaag van zijn broers vernam, trok hij naar Parijs, waar de koning Charles hem echter niet binnen liet, vandaar trok hij dan maar verder naar Champagne.

Nog in 1415, *krijgen we in Poperinge een gelijkaardig verhaal zoals in 1408, toen men de ‘clerc’ Segherszone in de gevangenis opsloot. Nu in 1415 is het* **Baudin de le Boingarde**, ‘clerc et prisonnier’ *die van de deken van de Sint-Bertinuskerk de ‘monition’ of vrijgeleiden krijgt om uit de gevangenis bevrijd te worden.*

Deze brieven worden door de officiaal van de bisschop van Therouanne ten andere plechtig afgekondigd in de kerk 'à cloches sonant et à chandeles ardans' of dus met luidende klokken en brandende kandelaars.
Men stak het zeker niet onder stoelen of banken.
Bij deze plechtigheid werd de genaamde Baudin de le Boingarde onder de hoede gesteld van de bisschop en werden zijn brieven van 'tonsure' – het kaalscheren van de achterkant van het hoofd – ook voorgelezen.
En daarnaast werd de excommunicatie die de bisschop had uitgesproken tegenover de baljuw en de wetsheren van Poperinge, weer te niet gedaan.
Dit was dan weer voer voor de abt en zijn convent om een proces tegen de bisschop te starten voor de Franse koning Charles VI, wat dan weer een zelfde afloop kende als in 1408.

1416

Despars schrijft hier… 't jaer datter naervolchde – 1416 – vernieuwde men – *onder leiding van Jan zonder Vrees* - tbestandt tusschen die van Inghelant ter eendere, ende die van Vlaenderen ende Artoys ter andere zijde, tot baefmesse int jaer XIII ende XIX, ter grooter ghemeender blijtscepe van alle die coopvaerders van der zelver contrye, maer ten ghelycken meshaghene van die van der orlienscher ende armingiacscher confederatie.

1417

Op de **14de mei 1417** (SAP14) *krijgen we na een proces voor de raad van Vlaanderen, een eigenaardig vonnis waarbij het wetcollege van Poperinge in de toekomst verplicht wordt om in beroep of in 'hoofdvonnis' te gaan bij het wetscollege van Veurne ambacht. We hebben deze akte volledig uitgeschreven en ze als bijlage 1 bij dit deel van de kroniek gevoegd.*

SAP14
Allen denghenen die dese presente lettren, zine of horen lesen
De raedshede, myne heeren hertoghen van Bourgoegnen, grave van Vlaenderen, van Artois en van Bourgoengen, gheordoneert in Vlaenderen, Saluut.
Doen te wetene dat wie dien dat een goede wyk es leden,
zeker ghedinghe ontghonnen was ende noch hanghende es voor ons inde camere voorden lede, ons vorseide heere, te Ghend,
tusschen de landhouders, schepenen ende cueryers van den casselrie van **Veurne** ende den procureur generael van Vlaenderen caemere, dat elken van hemlieden aengaen mochte, heeschere of een zyde
Ende **Wouter Mersiaen, bailliu, Anchiel Sensel, Anchiel Barre, Maercx Deconinc, Pieter Anshore ende Pieter Aernoud**, cueriers van Poperinghe, verweerders op ander zyde
In up ghaers dat de vorseide heesschers zegghende ende maintenierende waren dat tland of de vorseide casselrie was een notabel land ende casselrie,

toch hoorende zonder middel onsen vorseiden heere ende bi zinen voordre graven ende graefheden van Vlaenderen van wiens zielen ons ghenadich zy,
grootelike verghift ende gheprevilegeert van vele schoone previlegien, rechten, vryheden, bliheden, coustumen, usagen, possessien ende saisien,
beleedt ende gheregneert in berechte ende faite van justiticien
ende andersins bi landhoudere, cueryers ende scepenen den welken toebehoort ten title vorseid, **tresort ende wettelick hooft tzyne van vele diverscher vierscaren**,
gheinclaveert in de vorseide casselrie ende daer omtrent
de welke commen ende sculdich zyn te commene aen hemlieden als thuer wettelike hoofde, commende hooftvonnesse van hemlieden thebbene,
ierst bi beleede vanden zelven vierscaren
ende zonderlinghe altoos als zy bi partyen thuen wettelike hooft **vander vierscare van Poperinghe** vorseid, in zulker wys, dat zo wanneer de voorseide van Poperinghe,
hem zelven beleeden willen omme hooftvonnesse, doch na mondelike,
telken dat zy duechdelik beroepen zyn bi partien, tusschen maeninghe ende vonnisse waren ende zyn schuldich ende ghehouden te comen ten hooftvonnesse te halene aen de vorseide landhoudere, scepenen ende cueryers als thuer wettelyke hoofde,
zy hadden ghezyn ende waren ghewonen van ouden tyden aen hemlieden huere hooftvonnissen ende mids dien quamen ende commen daer ooc bi beroupe van partien ende inschelycx,

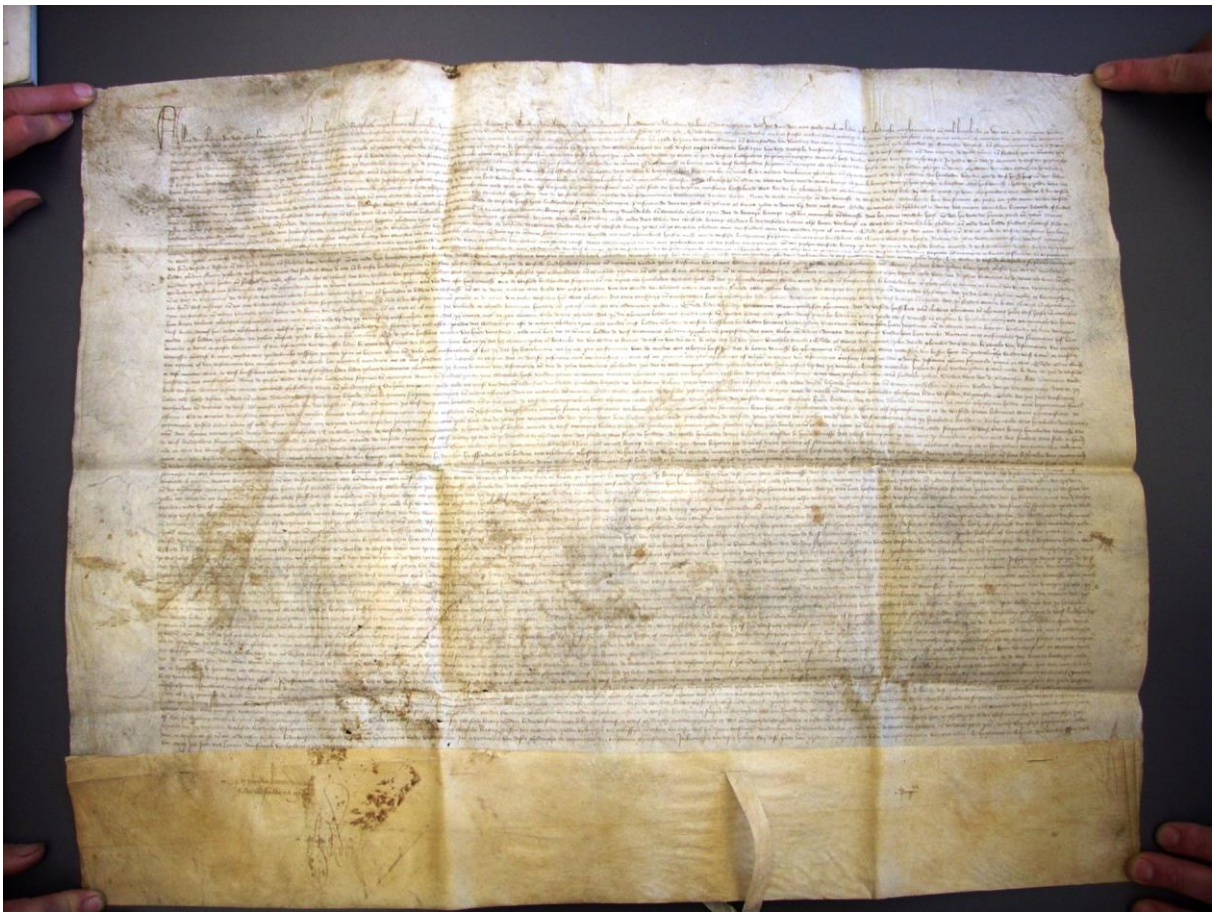

zo pleicht men alzo te doene in tland van den vryen, int Bergamacht, in Bourburchambacht ende in meer andere plaetsen onder ‘tBrugsche ende elders
te wetene daer men de wetten beroupt ende gaen bi beroupe daer zy hem pleghen te beleedene omme hooftvonnesse thebbene,

zeiden voort dat partien voor de vorseide van Poperinghe dat naer heesch ende naer andwoorden, naer tale ende wedertale ende naer al tghenend dat voor hemlieden commen was,
dat de vorseide bailliu maende de vorseide cueryers verweere van den rechte,
naer de welke maeninghe ende voor vonnesse
de vorseide vuter beduchternde hem van faveure ofte jonste ter zyde waert vander vorseide **Janne Moustaerde** beriep,
al wettelike ende duechdelike de vorseide verweerere voor huerlieder wettelike hooft,
twelke hij hemlieden noemde de vorseide heesschre, landhoudere, scepenen ende cueryers presenteerde daer toe goud ende zelvere, al bereet zeker te loene up dats nood ware,
ende generalike ende specialike al te doene dat teenen wetteliken beroupe behoorde of schuldich ware ende es ghedaen tzine
zeiden voort de vorseide heesschers, dat costume ende usage was ende es ende ghemeene landrecht dat ghenouch es teenen goeden wettelike beroupe ofte omme een beroup duechdelike ende wettelike gheleit tzine
dat de beroupen beroupe tusschen maninghe ende vonnesse
dat hy noeme twettelike hooft ende dat hy daer toe presentere goud ende zelver,
bevat zeker te doene eist van noden ende generalike ende specialike dat teenen wetteliken beroupe behoort ghedaen tzine
al zonder meer verclare oft wettelik vermete daer omme te stikene
ende mids dien volcht dat tvoorzeide beroup ghedaen bi den voorzeide **Vittor** als boven verclaerst es, was wel ende duechdelike ghedaen
ende mids dien hadde schuldich gheweist stede te houdene ende van weerden ghewyst tzine ende niet jeghenstaende tgheen dat vorseid es,
de vorseide bailliuvan Poperinghe, maende de vorseide veweerere van den rechte of vorseide beroup, zowel ende zo wettelike gedaen was,
dat schuldich ware van weerden tzyne of en ware
ende al waest zo dat naer rechte ende redene ende de vorseide coustume hier boven ghealligiert, de zelve verweere sculdich hadden gheweist te wysene tvoorseide beroup van weerden, als wel ende wettelike ghedaen ende daer up te commene halen met eenen racorde een goed gherechtich hooftvonnesse aen de vorseide landhoudere, scepenen ende cueryers, heesschere als thueren wetteliken hooft,
niet min de zelve verweerere wyssen ter vorseide maninghen van den vorseide bailliu, met eenen abuseliken vonnesse,
’t vorseide beroep van onweerden, vanden welken vonnesse de vorseide **Vittor** appellierde van grieve met goeden cause,
naer twelke appel ende dat niet jeghenstaende ende daer jeghen attempterende ende ooc jeghen ’t vorseide beroup, zo lanc, zo meer,
de vorseide baillu maende de vorseide verweerere vanden rechte up “t principael
Dewelke tzinne maninghe wysen den vorseiden **Vittor** los; ledich ende quite vander calaenge ende van den heessche van den zelven **Janne Moustaerd** met obedyere den vorseide beroup noch ooc sghelycx der vorseide appele itenderende ende hemlieden poghende alzo wel te piesene was ende es de voorseide landhoudere, scepenen ende cueryers te buuten te sluutene ende te priveerne van haer vorseide resoorte ende van haer rechten ende blicheden boven verclaerst
ende ooc in de dien hemlieden grote sconsierichede diende
omme welke zy bliven voor ons commen clachtich ende hadden verweghen onse lien van commissen ende by virtute van dien ghedaen,
dach naerden de vorseide verweerere voor ons eenen zeker daghe,

ten welken de vorseide landhoudere, scepenen ende cueryers hadden ghedaen sluuten jeghens de vorseide verweerer dat sculdich ware bi ons ende bi onse sentencie ende wisdom gheseit ende verclaerst tzine de vorseide landhoudere, scepenen ende cueryers van den zelve castelrie van hemme vortanne wettelicke hooft zynde,
van den vorseide verweerere dat beroepe gehdaen biden zelven haer zoude ghesat zijn wel ende duechdelike
ghedaen zoude stede houden ende vorthan zijn vulle effect
ende dat al tghone dat bi den vorseiden van Poperinghe ghedaen was ter contrarien zoude gheseit zyn onduechdelike ende abusevelike ghedaen ende als sulc bi ons wederroupen ende te nieuten ghedaen zyn
ofte emmer ten minsten ghecorrigiert also tbehoorde
ende voort dat dezelve veweerere in de name als boven ende als
wethoudere zouden bi ons bedwonghen wesen ende ghecempneert te commen voortanne teeweliken daghen omme vroedom ofte hooftconnisse aen de vorseide landhoudere, scepenen ende cueryers als haer lieden wettelike hooft
ende dat zij ghecondempneert worden over de stande ende sconfieriche bi hemlieden hier in ghebezicht te commen ter burch van Veurne op eenen dinghdach
ende al daer te verkennere dat de vorseide van Veurnamacht huerlieden wettelike hooft zyn ende hemlieden te biddene voghesnesse
ende ooc te doene makene eene beilde van onser vrouwen van der weerde van veertich noblen daer onder staende twee manne beilden met de wapen van Poperinghe
ende daer onder ghescreven dat zy dit hebben ghedaen maken in beteringhen van huer vorseide mesgripe ende ter ere van den voorseiden landhoudere, scepenen ende cueryers,
ende biden vorseiden prouve gevallen in de name van onsen vorseiden heer,
was ghesloten dat over tmesgrip end overhoricheit hier in ghebezicht biden zelven veweerere attempterende boven de vorseide beroupe ende appele dat zy schuldich waren bi ons ghewyst ende ghecondempneert tzine ten prouffyte ende orbaer van onzen zelven heere
in de somme van vijfhondert noblen ende elc over al of emmer ut vuthende in alzulke beteringhe, heerlike ende prouffytelike als wy ordonneren zouden
ende biden vorseiden verweerers waren conclusien ghenomen dat de vorseide heesschere omme thebbene ghenomen ende ghemaect huen vorseide heeschende conclusien
hierboven verhaelt gheenzins ontfanghelike waren, noch en zyn
ende op dat zy eenichsins ontfanghelic waren dat zy emmers niet en zyn,
al voren recht derup ghehadt, dat zy die ghemaect hebben met quade cause ende zonder redene ende zouden danof gaen los, ledich ende quite zonder tvorseide vonnesse ende wysdom bi hemlieden ghegheven ter maninghe van haeren vorseide bailliu danof hieronder ghesproken wert,
gheseit zyn wel ende duechdelike ghedaen zoude sorteren zyn vulle effect
zonder dat wederroupen ofte te nieuten ghedaen tzine
met quade cause hadden ende hebben de vorseide heesschre hemlieden betroont van den zelven verweererre ende vertreghen huere impetracie ende de bevele daer in begrepen hemlieden ghedaen doen cajet goede cause hadden zy hemlieden der jeghen ghestelt zouden behouden in huer meninghe ende de zelve heerschere te vallen van huer voortstelle
ende omme hier tgoe te commene hadden de vorseide verweerere ghedaen zegghen ende proposeren dat naer rechte ende redene daertoe dat coustume vanden hove haer voucht niement en es ontfanghelic int souveraine hof omme vervolch te doen in causen van appeele of van reformacien van vonnessen leden bi eene wetssubject den souverainen hove,
het en zy dat hy alvoren zeker ende vertucht doe van weder te keerne de costen van dien wet bi alzo dat hy van zinen vervolghe temde ende al waert dat yement zeker doende ghevolgh

doen wilde bi weghe van reformacien van enighen vonnessen ghewyst bi eene mindre wet, zonderlinghe tusschen partien,
zo en es hy naer redene ende recht niet ontfanghelic of het zy dat hy beteghen can dat hy als partie gheformeert voor de minddre wet ghezyn heeft
ende dat bi haeren vonnesse hy ghegeneert ende ghequetst es,
want naer stile van leeken hove ende zonderlinghe van den vorseide game in causen mindre wet ghezyn heeft
ende dat bi haren vonnisse hy ghegeneert ende ghequetst es,
want naer stile van leeken hove ende zonderlinghe van den vorseide game in causen van appeele of van reformacien van eenighen vonnesse
de welke hem ghenouch accorderen; ne es niet sculdich yet inbrocht te wesene dat in deerste instancie niet voortghestelt en was of ooc yement als partie appellante of volght van reformacien ontfaen te wesene die in deerste instancie gheene formeerde partie en was.

Ende aldus waest in dese materie want de voorseide heesschers tenderen dat tvorseide wysdom leden biden zelven verweerere ghecorrigiert zij bi ons bi maniere van reformacien ende dat de zelve verweerere ghehouden zyn dat te wederroupene, zonder zeker te doene van huen costen,
up dat zy temelen gaende wettelike jeghen de scilt van der zelver game ende bi dien en zyn de vorseide heesschers niet ontfanghelic,
want de questie weder de vorseide landhouders, scepenen ende cueryers waren en sculdich zyn te zine wettelike hooft vanden zelven verweerers nieuwers gheroert en was voor hemlieden tusschen den zelve Vittor ende Janne,
maer was personele ute comme sculdelike zaken.
Zeiden voort dat de religieusen abt ende convent van de kerke van sinte Bertins in Sinte Omaers, notabelike ghefondeert waren ende gheadmortiseert van huen temporelen goede ende ter cause van dien ende andersins duechdelike hemlieden behoorde toe
vele scoone rechten, privilegien, possessien ende saisinen
ende onder dander behoorde hemlieden toe ende waren in possessien ende saisinen van den doorpe van Poperinghe
daer in zy hebben alle hoghe justitie, middele ende nedere,
behoudenden ressorte daert behorde bailliu, amannen, scepenen, cueryers ende andere officiers daertoe oorbooret ende mittelt
biden welken officies de vorseide justicie ghegoudieert was
elc tzine naer de macht ende auctoriteit hemlieden ghegheven
biden vorseiden religieusen.
Ende dat int jaer duusentich vierhondert ende dertiene, de vorseide religieusen userende van dat vorseid es, stelden ende maecten int vorseide doorp
over hemlieden ende in huen name de vorseide cueryers hierboven ghenoomt ende hadden daer voren ghestelt den vorseiden **Wouter Mersiaen**, hun bailliu den welken bailliu ende cueryers zy macht ghegheven hadden omme texcerceerne huerlieden officien.
Es te wetene den voorseiden cueryers van te moghen kennene van allen personelen accien, arresten, mesdaden ende ghescillen vuthgedaen eenighe faiten ghereserveert ter kennesse van den mannen als ten souverainen berechte ende exercerende de vorseide officien als gheconstumeert es de vorseide **Vittor Kekeraert**
want ghearresteert te Poperinghe vorseid biden amman of ander officier van dezer
ten verzouke vanden vorseiden **Janne Moustaert**
omme zeker scult die de zelve Jan mainteneerde, den zelven Vittor hem sculdich zynde ende procedeerden de vorseide partien,
zo verre, teen jeghen tander,

voor de vorseide verweerers dat zy hemlieden keerden in rechte ende was hemlieden dach beteekent omme dat thoorne teenen zeker daghe daer naer volghende,
ten welken dache de vorseide partien comparerende in hove,
de vorseide baillu maende de vorseide cueryers van den rechte ende hemlieden ghenaemt zynde, stonden up van huen banke omme te rade te gaene
ende haer vonnesse te maekene ende stappans de vorseide Vittor beriep huerlieden vonnesse voor de voorseide landhoudere, scepenen ende cueryers,
up welke de vorseide bailliu maende de vorseide cueryers of tvorseide beroup zo welende zo duechdelike ghedaen was,
dat sculdich was stede te houdene,
de welke hemlieden daerup besproken, wysden bi huen vonnesse
dat tvorseide beroup niet zo wel noch zo duechdelic ghedaen was
dat schuldich was stede te houden ende en was dit vonnesse niet sprylde,
maer rechtvaerdelike ende duechdelike ghegheven,
want naer coustumen ende usagen van den placken daer men van beroupen useert,
zal eenich beroup van weerden zyn
daer behooren toe drie of viere pointen of solemniteiten van welken up datter eenich ghebrent tberoup es in hem zelven van onweerden ende men maect niet allen bescheede van onweerden wysen,
want alvoren zo wie de wet beroupen wille daer voren hy dinghet,
hy es sculdich te verbeidene tote ghedinghe ghesloten es in rechte
ende dat de heer die wettich maene es van diere wet ghemaent heeft, van den rechte ende danne die zelve wet daerop te rade ghezyn heeft ende haere besproken deen metten dander
Ende weder gheseten, zyn alzo zy te voren zaten, omme van dien te wysene huerlieden vonnesse, of tghaend dat zy over een ghedreghen hebben ende de bailliu danne weder daer of ghemaent heeft huen raed te huutene,
ende eerst zal die zelve partie die beroup doen wille tusschen den zelve maninghe end voor tvonnesse dat de vorseide wet in hare mond heeft
ende eer dat springhet, die wet beroupen
ende in dat beroup te doene zal de partie diet beroupt zegghen
aldus bailliu behouden uwer maninghe – Ic begheere ghehoort tzyne ende zegghen, danne bailliu; Ic toghe end zegghe dat de wet van hier in wette resorteert hooftvonnesse halen mach ende sculdich es te haelen als zoe wille ende haer zelven daertoe beroupt of wettelike bi partien daertoe berouepen es,
aen ende voor dusghedane eene wet ende nomen die wet ende striken danof een wettelick vermet in de wet die daer te banke zit,
zo moet hy voort zegghen, Ic beroupe danne hieromme dese zelve wet ende tvonnesse dat zy in huyn mont hebben van desen sticke voor haer vorseide wettelike hooft ende begheere dat zy daer verken
Ende dit ghedinghe daer overdraghen ende overgheven haren vorseide wetteliken hoofde ende daerup weder bringhen zulc hooftvonnesse als hemlieden daer ghegheven wert up tghedinghe vorseide ende datte danne hier vuten ende wysen alsoot behoren zal ende presenteren hemlieden daertoe te doene hebbene paerden ende zadelen, huit ende pappier, den clerc ende de costen die zy doen zullen int varen ende int keeren omme deser causen wille souffisantelike te gheldene ende te betaelne
alzoet ooc voort zegghen dat hy dese vorseide wet zo wel in tyden ende in wylen vervouren heeft tharen wettelijken hoofde
ende daertoe zo vele gheputeert te doene dat zy omme haer hooft vonnesse van desen ghedinghe sculdich zyn te tverkenne ende dit beroup te wysene van weerden

ende hierof moet hy kryghen een wetticht vermet in de wet die daer te banke zit ende dese vermete aldus ghestreken hebbende
zo zal hy heesshen ende verzouken dit voorseide beroup van weerden ghewyst thebbene
of sulc recht daerop thebbene alsoo toebehoort naer conforme vander vierschare ende verzouken aen den bailliu dat hy scepenen mane vande rechte
als alzo voorseid es dese solemniheden ende vermeten noodzakelic teenen beroupe ofte tmeeste deel van dien waren achterghelaten ende niet onderhouden int beroup vanden zelven Vittore ende bely was tvorseide beroup ghewyst van onweerden omme noch wel zyn dat naer dit wysdom den **Jan Bouffe**, onderbailliu van Veurne, pairberende de vierscarende sprekende zonder raed ende taelman ende oorlof vanden heer
repliceerde op denzelven Vittor dat hy appelleren zoude.
Omme welke distournancie hy ghecallengiert was van der boete van drie pond parisis ende heeftse betaelt .
Ende naer twysdom vanden vorseiden beroupe, werden de voorseide cueryers ghemaent op tprincipael ghescil van partien vanden rechte, de welke naer dinformacie themlieden waert commen wysden den vorseiden Vittor quite ende ontsleghen van den voornoemden heescche, Welke sentencie ende wysdom partien in beeden zyden ghehomologhiert hebben ende van weerden ghehouden ende es zonder appeel of beroup van partien gheleden in formen van ghewysde diet.
Desen niet wederstaende het heeft ghelieft die van Veurne ambacht onder ’t decksel van zy maintenierden dat bi desen wysdomme zy ghequetst zyn
als dat men bi zulken weghen hem ontrecken zonder trecht of dat zy hem zegghende zyn als wetticht hooft van die van Poperinghe
te doene clachten voor ons over de voorseide verweerers ende die voor ons betrocken in ghedinghe zonder vervolch van partien
Ende bi de vorseiden heesschere replikerende was gheseit dat al claechde de vorseide Vittor iet zo en waren zy de minne dezer zake ontfanghelic
in alzo velen als zy esue, intrest ende achterdeel daer in hebben in vermindertheden,
den rechten bliheden ende ressorten van den vorseiden landhoudere, scepenen ende cueryers die die bezweren hadden
want zo wie interst heeft in een fait, al es hy gheenen aprtie int ghedinghe,
noch daer omme volghen ende es daer toe wel ontfanghelic in een ander proces,
commen zyn recht te vervolghen dat hem ontkent of verdonkert es int proces daer hy gheene partie in beghinsele in gheweist en heeft,
zonderlinghe den ghonen die den heer presenteren want men daghelicx zien mach ghewyst tusschen partien,
nemaer alleenlic van den staden ende sconfierigheden hemlieden ghedaen int ghuend dat zy hemlieden ontkent hadden haerlieden wettelic hooft zynde.
Gelden voort dat tvorseide beroup ghezyn was goet in tyden ende in wylen ende naer maninghe ende voor vonnisse ende en es men niet ghecostumeerd niet tweewaerf te manen omme een vonnisse maer mach wesen dat scepenen of cueyryers als zy ghemaent zyn nemen haerlieden besprec geen gadere ende weder commende van hueren rede,
de bailliu zeicht tot hemlieden dat zy zegghen de meninghe die zy ghemaect zyn
niet dat hyse wedermaend ende dat nood zy dat te verbetere commen
danne tusschen dat ende de vonnesse beroupene maer es ghenouch dat beroupen zy als zy ghemaent zyn aleer zy …. vertrect of besprec nemen
ende als van wetteliken vermeten te strikene van paerden, zadelen, goud, zelver, mer gouds, huit, papier ende eenen clerc te presenteeren ende meer ander solemniteden
die de vorseide verweerer zegghen nootzakelic gestelt teenen wettelicke beroupe
de zelve heesschere ontkennen hem danne in der mannen dat zijt voorstellen,

nemaer dat ghenouch es te nomene wettelike thooft
te beroupene tusschen maninghe ende vonnisse ende te presenteren goud, zilver, huit, papier,
eenen clerc ende aldan te … … beroupe toekent ende al moghen de voorseide verweerers
zegghen dat zy haerlieden vroedom ghehalt hebben **te Ryssele, te Brugghe** ende elders
zo en volcht niet dat zy hemlieden daer beleedt heben of ghemaect zyn bi beroupe van partien,
nemaer zyn dat sculdich te doene alleenlic aen de vorseide landhoudere, scepenen ende
cueryers ende … …. verweerers waer gheseyt duplikeerde al wast zo
dat huerlieden voorsaten cueryers of scepenen van Poperinghe ghevest hadden van eenighen
twyfeliken zaken an de vorseide landhoudere, scepenen ende cueryers
hun ghebueren omme raed ende advys
alzo dien vriend of ghebuer, teenen den anderen comt
dat heeft gheweist bi huen wille
ende niet dat zy daer toe ghehouden waren van rechte,
want insghelycx zo hebben zy of hun voorsaten gheweist omme raed den scepenen van
Brugghe ende elders binnen Vlaenderen ende der buuten ende daghelicx doen
maer daer bi en volcht niet dat zy de justicie van der kerke, die gheadmortiseert es,
ende daer gheen temporeel heere anders danne de prinche van den lande
bi ressorte kennesse op en heeft,
subject ghemaect hebben of moghen maken den heesschers landhoudere, scepenen ende
cueryers huen gheburen
want raed of vroedom halen in twyfeliken zaken,
es inbrocht bi wille ende niet bi bedwinghe als te zegghen te deser ende te deser plachen es
eenen ontable weet van wyen, beden ende oude coustumerechten
daerbi laet ons daer gaen omme vroedom,
wij zullen wel berecht zyn ende dat ne dwynct niet denghonen die eene waerven comt
anderwaerf of derdewaerf weder te moeten keerne ende … nieuwert te moghen gaen
zonderlinghe als de wet niet subject en es denghone bi elck van de vorseiden partien daer toe
gheseit,
presenterende elc vanden partien zo vele te doene stane op dats nood ware
dat sculudich ware en ghenoughen ende maecten de vorseide landhouders, scepenen ende
cueryers vander zelver casselrie van Veurne, heesschere ende de vorseide … heesch van
costen deen up dander up de welke redene ende vermete vanden vorseide partien
overghegheven thuenwaert in ghescriften een zeker bezont ghedaen heeft …
ende zeker commissarisse biden hove dartoe ghestelt … dewelcke elc vanden vorseiden
partien heeft ghedaen luuden alsulc orcondscap
ende overghegheven alzulken letteren, acten ende mannementen als hemlieden goed ghedocht
heeft … bi raden overzocht heeft ghezyn thovewaert ter presencie van huen vorseiden
partien of huen procureurs
de welke naer dat zy overghegheven hadden reprochen jeghen elc anders,
orden ende salvacien ten vorseiden reprochen,
keerden hemlieden in rechte ende op’t vorseide ghedinghe ende omme dat thoorne was
hemlieden dach beteekent op den dach der date van desen,
onsen jeghenwoordighe letteren,
ghelike dese zaken vutcommeliker bliken moghen bi zeker acte ende memorial vanden hove
daer op ghemaect.
So eist dat wij ghesien tvorseide ghedinghe,
tbesonc daerup ghedaen ende al thuens dat behoorde overghesien
ende ghemerct tzine in deze zake met gueter rypheit van rade,
hebben gheseit, ghewyst ende verclaerst,
zegghen wysen ende verslaersen, bi desen, onsen letteren

ende over recht dat landhouders, scepenen ende cueryers vanden vorseide caselrie van Veurne **zullen vortanne zijn teeweliken daghen wettelike hooft van den cueryers van Poperinghe** vorseid
ende dat zy ghehouden werden vortanne te commene omme vroedom of hooftvonnisse an de vorseide landhoudere, scepenen ende cueryers als aen huerlieder wettelike hooft,
wanneer ende tallen tyden als hemlieden van nooden wert
ende wanneer dat zy hemlieden beroupen zullen of dat zy beroupen werden bi partien tusschen maninghe ende vonnisse, alsoot behoort.
Ende voort wysen wy ende verclaersen tvorseide beroup ghedaen biden vorseiden **Vittor Kekeraert** danof in tvoorseide ghedinghe mention ghemaect es,
wel ende duechdelike ghedaen in tyden ende in wylen
ende voort dat over tmisgryp hier ghebezicht biden vorseide cueryers van Poperinghe int ghuendt dat zy ontkenden,
de vorseide landhoudere, scepenen ende cueryers waren hooft wesende van hemlieden ..;
dat zy tvoorseide beroup wysen van onweerden,
zullen oplegghen ten proffyte ende orbuer van onsen vorseide heere,
zynen ontfangher vanden boeten ende vervallen van der zelver grave,
de somme van hondert ende vichtigch pond parisis nieuw vlaemsch payemente
ende daer in wysen,
ende ooc in de costen ghedaen biden vorseiden landhoudere, scepenen ende curyers vander vorseide castelrie int achtervolch van desen ghedinghe,
de taxatie van dien tonsewaert gheresrveert.
In kennesse van desen hebben wy dese presente letteren ghedaen zeghelen met viere van onse zeghelen voor ons allen.
Ghegheven te Ghend den viertiensten dach van meye in t jaer ons heeren duusentich vierhondert ende zeventiene.

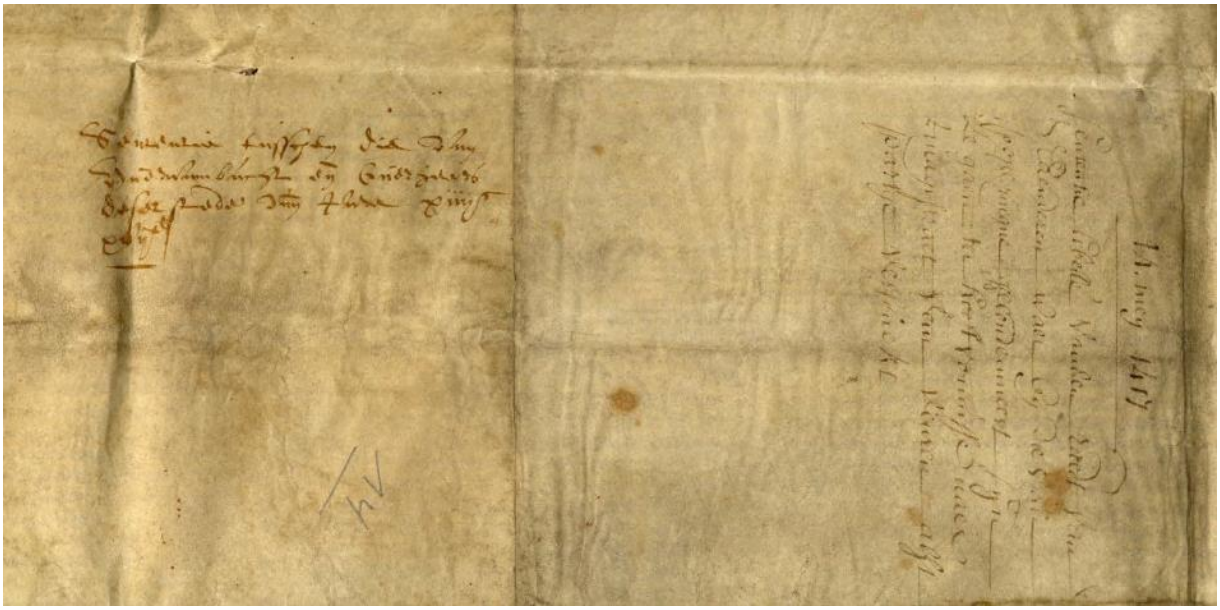

De aanwezigheid van die Engelse en Franse soldaten had ook voor onze streek - volgens het 'Memorieboek der stad Ghent' – erge gevolgen.
Hier schrijft men:
Item, in dit jaer waren in Vlaenderen vele brantstichters uut allen landen, als Walen, Inghelsen ende andere, zy verbranden veel dorpen ende steden in Vlaenderen, als **Poperinghe,** Wervicke, Rousselaere, Di!cxmude, Oudenburgh by Brugghe ende in andere plaetsen, dese

waren ghehuert alsoo zy kenden, dire af ghevanghen waren ende ghejusticieert, van den hertoghe van Orliens, daertoe ghemaect, die in Inghelant ghevanghen lach, in wraken dat de hertoghe Jan van Digion zynen vaedere, den hertoghe van Orliens, dede doot slaen te Parijs, want hy die ghevanghen lach en conste hem anders niet ghewreken.

Ghybe

In 'Ypre jeghen Poperinghe' schrijft Napoleon Depauw het volgende over Lubrecht Hauscilt, de creator van GHYBE:

Te Brugge leefde, in de tweede helft der XIVde eeuw en in de eerste jaren der XVde, een voortreffelijke geleerde, die, gelijk vele zijner tijd- en landgenoten, de gebeurtenissen zijns tijds en zijne eigene denkbeelden van hoop of vrees nopens het bestaan of de wisselvalligheden van zijn vaderland onder den schijn van voorzeggingen, profeciën-, prognosticatiën, enz… openbaarde. Die man was heer en meester Lubrecht Hauscilt, abt van Eekhoute, aldaar, en vertrouweling der hertogen van Bourgondië en van Berry, doch tot zijn eigen vaderland, Vlaanderen, zeer genegen, als zijnde uit een oude koopmansfamilie van Brugge gesproten. In 1347 geboren, sedert zijn veertiende jaar kloosterling aldaar, prio in 1391, abt in 1393, overleed hij in 1417, zeventig jaren oud, en werd er begraven in eene tombe, welke in 1669 geopend werd en waar hij nog geheel in werd gevonden.
Die man, nu, tevens staatsman, letterkundige, geschiedschrijver en sterre- en wiskundige, had, onder andere Latijnse werken, rond eht jaar 1400, onder de titel van Imago Flandrice, vel vaticinium, een profecie geschreven, waar hij zijn weten, en wensen over Vlaanderen liet kennen.
Hij werd, eeuwenlang, door de opvolgende geslachten uitgeschreven, vertaald, gedrukt en herdrukt, geraden en gegist, in verschillende zinnen volgens de gebeurtenissen verklaard en uitgelegd.

Het is in dit middeleeuws stuk dat voor de eerste maal de benamingen Gib en Gibid voorkomen als synoniem van Vlaanderen, en eht is waarschijnlijk ook hij die ze allereerst heeft verzonnen en verspreid.
Het tafereel verbeeldt een naakte vrouw, die de borsten geeft aan twee wolven, op haar hoofd komt een gevleugelde duivel, die haar op het hoofd eenen ring duwt, gevormd door een serpent dat zijnen staart inslikt.
Vijf leggersomringen haar, G aan het Hoof, Y aan de linker hand, B aan de rechtere, I aan den rechteren voet, D aan den linkeren.
Op hare schouders rust het opschrift
GIB fiet ex GYBID

GIB *later in Poperinge* **Ghybbe** *of Ghybe. De Poperingenaar die op Ghybe, de ezel of Vlaanderen achterste voren gezeten was, kreeg ook de naam Ghybe, en werd onder andere de nar van het rederijkergezelschap de Langhoirs Victorienen.*
De Poperingse kunstenaar Lucien De Geus liet zich inspireren door deze figuur en hij maakte verschillende versies van deze 'meester Gybe' waarvan er één op de Grote Markt te Poperinge staat. Hieronder vind je een andere versie:

1418 - De kerkegang

In **1418** *lag de pastoor* meester **Jehan de Gryspeere** *van de Sint Bertinuskerk weer onder vuur. (Haigneré – akte nr. 156)*
Hij verliest een proces dat gevoerd werd voor de raad van Vlaanderen waar hij door de abdij aangeklaagd was.
Ook hier stelt de abdij dat zij over verschillende rechten te Poperinge beschikken -, zowel geestelijke als wereldlijke, waaronder het patronaatschap van de drie parochiekerken, andere plaatsen en kapellen binnen deze stad. Daardoor mogen ze ook de geboorterechten nemen en ontvangen die alle parochianen dienen te betalen op Kerstdag, Pasen en Pinksteren met alle offeranden van 'cire' die ze doen in deze kerken.
Daarnaast, stelt de abdij, hebben zij tevens recht oblaties of de offeranden die de vrouwen moeten doen wanneer ze terug toegelaten worden tot de kerk na de geboorte van een kind.
En ze hebben het recht om de kapelaan van de Sint-Bertinus kerk te benoemen.

En deze rechten hebben zij sedert oude tijden
En dit terwijl de pastoor meester Jehan de Gryspeere, zelf twee assistenten benoemd heeft, sire **Nicole de Provende** en sire **Jehan de Provende**, priesters, *die de pastoor bijstaan bij de diensten.*
Deze twee laatste hebben dan ook het geld op de 'kerkegang' van de vrouwen geïnd en behouden. Zo heeft Jehenne, de vrouw van Ghilain Clemenzone de kapelaans betaald, net als Chrispiene, de vrouw van Jehand Wid de jonghe, Ichse, de vrouw van Jehan Gherkin, Maroie, de vrouw van Jehan Vanscore, Moroie, de vrouw van Loys Reen en Kateline, de vrouw van Clais Suus; allen hebben ze bij hun heropneming in de kerk de kapelaans betaald in plaats dat het geld naar de abdij ging, waardoor deze grote schade heeft geleden.
En vandaar dat de abdij op de 28ste augustus klacht neerlegde tegen deze ongeldige praktijk van kapelaans die de abdij niet aangesteld heeft. Het is Andries van Belle die als advocaat voor de abdij optrad en hij krijgt over de hele lijn gelijk.
De raad besluit – na wijs overleg - dat de abt en de abdij nog steeds over alle rechten dient te beschikken en dat de pastoor met zijn kapelaans veroordeeld wordt, - la tauxation diceulx reservée devers nous – zij zullen de boete in alle discretie bepalen.
Gegeven te Gent op de 9de dag van december 1418

1419 – St. Bertenskerk afgebrand

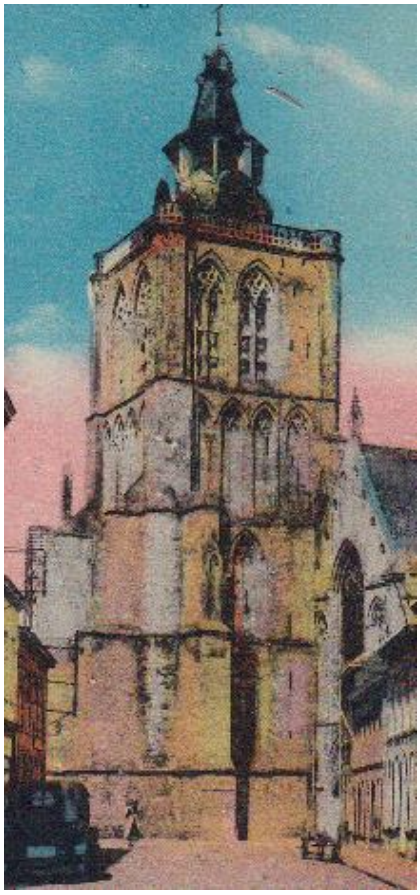

In zijn '**Geschiedenis van Vlaenderen onder zyne graven, Volume 2' schrijft** Joseph Marie Bruno Constantin Baron Kervyn de Lettenhove, voor het jaar 1418 *het volgende:*
Valedneren verheugde zich, in deze rampen niet te deelen, toen men onmiddelyk na de verdelgingder Armangnacs vernam, dat vervaerlyke branden zyne steden en velden teisterden. Deze brandrampen vermenigvuldigden zich emt eene wonderbarre snelheid, eerst te Brugge, dan te Dixmude, te Roeselaere ofte Poperinghe, somtyds ook in het een of ander afgezodnerd dorp, en nauwelyks waren de burgers of boeren er in gelukt met verdubbelde zorgen de vlam te dempen, of men zag ze weldra in andere wyken of in andere gehuchten omhoog flikkeren en den hemel met hare onheilbrengende glanzen verlichten. Eindelyk ving men en leverde men de brandstichters aen de straffen over; zy bekenden, zegt men, dat zy door de herrtog van Olrans, destyds gevangen in Engeland, betaeld waren, die zich daerdoor wilde wreken over de afschuwelykheden welke te Parys onder de ogen des hertogen van Bourgondiëen waren bedreven.
Het was dus onveilig op de Poperingse wegen.

In het jaar 1419 brandde de St. Bertenskerk ten gronde af en de inwoners van Poperinghe vroegen op de 15de mei 1419 aan de bisschop van Therouanne dat de goddelijke diensten zouden mogen gedaan worden in een voorlopige kapel welke zij op hun kosten gemaakt hadden naast de afgebrande kerk.
Dat werd natuurlijk toegestaan.
Nochtans werd er meteen naar middelen gezocht om een nieuwe kerk te bouwen.
De schepenen die de aanvraag deden, waren: Ghylem Drom, Christiaen Lodijx, Franchois de Dromere, Jacob Riquewart, Lamsin van Reninghe, Jan de Buc en Jacob Rose. Als keurheren

worden de volgende mannen genoemd: Lamsin VandenBroucke, Michiel Feinsel, Clayer van Scoten, Wouter Lamszone, Boudin van Atrike, Groret Elleboud, Jacob Maes en Pieter Arnoud.

In de 'Chronycke van Vlaenderen' door N.D. en F.R. gedrukt te Brugghe by Andreas Wyts, stadsdrucker in de Breydelstraet in den H. Geest, 't jaer 1727)

Op het laatste van het jaar 1419 was de streek onveilig gemaakt door een bende booswichten, die onder de naam van Engelsen verscheidene vlekken en steden doorliepen en … ende bynaer al om brandt stigteden, tot groot verlies ende nadeel, besonderlick van **Poperinghe,** Veurne, Winox-Bergen, Diksmuyde, Roeselaer, Oudenburg, Eecloo, Brugghe, Werveke en van eenige landen in Cadsant, in dewelke men gedeurigbrandt sag, sonder te kunnen agterhaelen d'oorsaeck ofte hoe den selven was aengegaen, tot dat er eyndelijk een groot deel gevangen wierden, onder de wleke waren Brabanders, Hollanders, Henegouwers en Engelsen die bekenden hoe sy tot dit brandstigten waeren opgemaeckt ende geheurt van den prince van orleans, binnen Engelandt gevangen synde. Maer het heeft hun maer weynig gebaet, gemerckt dese pligtige overtuygt synde, met d'aldervreedste doodt wierden gestraft.

Dits die Excellente Chronijcke van Vlaenderen
Anno.M.CCCC.ende xix.int selue iaer, en*de* ooc tsiaers te vore*n* doe quamen brantstichters huyt Inghelant, die ter bede en*de* ten versoucke vande*n* hertoghe va*n* Orliens huerde*n* liede*n* in Vlaendre*n* o*m*me dat vier te stekene in diveerschen plaetsen va*n* Vlaendren. En*de* midts dat die Hertoghe va*n* Orliens daer gheuanghen lach te Lonnen, so wilde hy hem aldus wreken vp den hertoghe va*n* Borgoengien. En*de* sy staken tvier in **Poperinge,** in Weruijcke, in Dixmude, in Eeclo, in Oudenburch, in Brugghe, in Roesselare, en*de* in meer andere plaetsen, en*de* si maeckten meneghen armen mensche bi dien brande. Daer worde*n* vele vande*n* voorse*yde* brantstichters gheuanghen, ende si waren al naect vp eenen waghene ghebonde*n*, en*de* vp haerlieder lijf ghestreken met gloeyende ysers, ende daer theynden onthooft, ende ghestelt vp wielen, ende eenen vierpot daer aen ghehanghen.

Op de 10de september 1419 werd de hertog Jan zonder Vrees door troepen van de dauphin Charles VII vermoord te Montereau.